

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Навчально-науковий інститут № 5**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних,
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Навчально-наукового інституту № 5 протокол від 12.08.2024 р. № 10

Розробник:

1. Доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Навчально-наукового інституту № 5 ХНУВС, к.е.н., доцент Фурса В.А.
2. Професор кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Навчально-наукового інституту № 5 ХНУВС, к.ю.н., доцент Коробцова Д.В.

Рецензенти:

1. Декан факультету економічних відносин та фінансів Державного біотехнологічного університету, д.е.н, професор Ларіна Т.Ф.
2. Доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін Навчально-наукового інституту № 4 ХНУВС, к.е.н, доцент Павленко Н.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS 3 Загальна кількість годин 90 Кількість тем 12	07«Управління та адміністрування» 072«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» <u>другий (магістерський)</u> <u>рівень вищої освіти</u> (назва СВО)	Навчальний курс <u>1</u> (номер) Семестр <u>2</u> (номер) Вид контролю: <u>екзамен</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>14</u> ; (години) Семінарські заняття – <u>16</u> ; (години) Самостійна робота – <u>60</u> . (години)		Лекції – <u>6</u> ; (години) Семінарські заняття – <u>6</u> ; (години) (години) Самостійна робота – <u>78</u> . (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: оволодіння студентами базових знань з теорії і практики управління фінансами підприємств, стратегії і тактики фінансового забезпечення суб'єктів господарювання, формування вміння управляти операційною та інвестиційною діяльністю, винайдення вірних фінансових рішень.

Завдання:

- ознайомлення з роллю та значенням фінансового менеджменту в організації та управлінні ефективністю виробничо-господарської діяльності підприємств;
- формування знання методологічного інструментарію та базових показників фінансового менеджменту;
- оволодіння основами прийняття фінансових рішень.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Фінансовий менеджмент» тісно пов'язана з наступними навчальними дисциплінами: фінанси, гроші та кредит, банківська справа, менеджмент, податковий менеджмент, фінансовий аналіз.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- суть та функції фінансового менеджменту;
- основну оптимізаційну задачу фінансового менеджменту;
- основні напрямки діяльності фінансового менеджменту;
- сутність простих відсотків;
- сутність складних відсотків;
- сутність фінансової стійкості та її види і умови;
- показники оцінки використання обігових коштів;
- форми власного та позикового капіталу підприємства;
- етапи формування фінансової структури капіталу;
- прямий та непрямий методи визначення капіталу;
- сутність ефекту фінансового леверіджу;
- методи оптимізації фінансової структури капіталу;
- показники ефективності інвестиційних проектів;
- методи стратегічного фінансового фінансування;
- сутність банкрутства підприємства;
- методи діагностики банкрутства;
- ефективні форми та методи виходу із стану банкрутства.

вміти:

- розраховувати та аналізувати економічні показники діяльності підприємства;
- вибирати найраціональніші рішення щодо управління фінансовими ресурсами та розраховувати ефективність різних їх варіантів;
- робити тактичні та стратегічні прогнози;
- прогнозувати фінансову стратегію підприємства та його партнерів;
- здійснювати розрахунки ризиків в сфері фінансової діяльності підприємств;
- користуватись законодавчими і нормативними документами, які регулюють діяльність підприємства в сфері фінансів.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-07	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
	ЗК-08	Здатність працювати в міжнародному контексті.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-03	Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-06	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту».

Поняття фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту та їх значення. Фінансовий менеджмент як система управління фінансами підприємства. Необхідність і умови ефективності фінансового менеджменту та умови її досягнення.

Основні завдання фінансового менеджменту. Забезпечення максимізації прибутку і ринкової вартості підприємства в реалізації кінцевих інтересів його власників.

Об'єкти і суб'єкти фінансового менеджменту. Завдання фінансового менеджменту.

Місце фінансового менеджменту в організаційній структурі підприємств. Методи і прийоми фінансового менеджменту. Основи тайм-менеджменту, як важливої складової фінансового менеджменту.

ТЕМА № 2. «Система забезпечення фінансового менеджменту».

Методологічні основи побудови системи забезпечення фінансового менеджменту.

Організаційне забезпечення фінансового менеджменту.

Характеристика моделі фінансової інфраструктури підприємства. Системи і методи внутрішнього фінансового контролю. Фінансові ресурси підприємства. Фонди грошових засобів.

Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.

Фінансова інформаційна база. Показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Зміст фінансової звітності. Загальні вимоги до інформаційної бази. Основні користувачі фінансової інформації. Показники фінансового стану підприємства.

ТЕМА № 3. «Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках. Залучені ресурси підприємства».

Необхідність і значення визначення вартості грошей у часі.

Фактори, що впливають на зміну вартості грошей у часі. Вплив інфляції на зміну вартості грошей. Ризик та його вплив на зміну вартості грошей. Нарахування простих і складних процентів.

Майбутня вартість грошей та її зміст.

Поняття компаундирування. Розрахунок майбутньої вартості грошей з урахуванням ануїтетів. Використання процентного фактору у розрахунках майбутньої вартості грошей.

Теперішня вартість грошей та її зміст.

Поняття дисконтування та сфери його застосування. Визначення суми дисконту, чистого дисконтного доходу. Розрахунок теперішньої вартості ануїтетів.

ТЕМА № 4. «Управління грошовими потоками на підприємстві».

Поняття грошового потоку.

Значення грошових потоків у діяльності підприємства. Оптимізація грошових потоків. Види грошових потоків та їх класифікація. Принципи управління грошовими потоками. Складання звіту про рух грошових коштів.

Вхідні грошові потоки та їх характеристика.

Зміст і завдання управління вхідними грошовими потоками. Управління грошовими потоками, пов'язаними з операційною діяльністю. Управління грошовими потоками, пов'язаними з фінансовими операціями.

Управління вихідними грошовими потоками.

Зміст і завдання управління вихідними грошовими потоками. Управління грошовими потоками: оплата рахунків суб'єктів господарювання, перерахування коштів у бюджет і цільові державні фонди, погашення зобов'язань по кредитах та інших боргових зобов'язаннях, витрати на оплату праці. Планування надходження і використання грошових коштів.

ТЕМА № 5. «Управління прибутком на підприємстві».

Зміст і завдання управління прибутком підприємства.

Системний підхід до управління прибутком. Інформаційна база управління прибутком.

Управління прибутком від операційної діяльності.

Формування прибутку від основної діяльності. Фактори, що впливають на формування прибутку. Управління формуванням собівартості. Розрахунок граничної виручки і граничних витрат. Аналіз беззбитковості. Політика максимізації прибутку підприємств.

Управління формуванням прибутку від іншої операційної діяльності. Формування прибутку від фінансових операцій.

Сутність і завдання управління розподілом прибутку.

Аналіз використання прибутку. Політика розвитку підприємства за використання прибутку.

Амортизаційна політика підприємства. Факторний аналіз прибутку.

ТЕМА № 6. «Управління активами».

Склад і структура активів підприємства. Оцінка активів. Зміст і завдання управління оборотними активами.

Управління виробничими запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Управління грошовими коштами.

Джерело формування оборотних активів підприємств та шляхи забезпечення їх оптимальної структури.

Управління необоротними активами підприємства.

ТЕМА № 7. «Вартість та оптимізація структури капіталу».

Сутність капіталу підприємства.

Класифікація капіталу. Визначення загальної потреби в капіталі. Управління формуванням власного капіталу.

Позичковий капітал.

Довгострокові та короткострокові фінансові зобов'язання. Управління позичковим капіталом.

Вартість капіталу.

Визначення вартості власного та акціонерного капіталу. Оцінка позичок. Ефект фінансового левериджу.

Структура капіталу.

Фактори, що впливають на структуру капіталу. Управління структурою капіталу. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.

ТЕМА № 8. «Дивідендна політика. Управління цінними паперами».

Основні методи та напрямки дивідендної політики. Основні типи та теорії дивідендної політики.

Види цінних паперів. Доходи по цінним паперам. Ринок цінних паперів. Основні характеристики цінних паперів. Портфель цінних паперів. Управління портфелем цінних паперів. Загальний розрахунок прибутковості портфеля цінних паперів. Ціни та формування цін цінних паперів. Фондова біржа. Торгівля на біржі.

ТЕМА № 9. «Управління фінансовими ризиками».

Економічна сутність фінансових ризиків та їх класифікація.

Основні види фінансових ризиків. Фактори, які впливають на рівень фінансових ризиків.

Зміст управління фінансовими ризиками.

Методи розрахунку ризиків. Економіко-статистичні, експертні та аналогові методи оцінки рівня ризиків.

Способи уникнення та нейтралізації фінансових ризиків.

ТЕМА № 10. «Управління інвестиціями».

Сутність і класифікація інвестицій.

Зміст і завдання управління інвестиціями. Види інвестицій. Формування інвестиційної політики.

Форми реальних інвестицій та особливості управління ними. Капітальні вкладення. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів і вимоги їх розробки.

Управління джерелами фінансування капітальних вкладень. Прогнозування джерел.

Фінансова інвестиційна діяльність підприємства.

Управління фінансовими інвестиціями. Вкладення коштів у цінні папери. Розміщення коштів на депозитних рахунках.

Оцінка інвестиційних проектів. Лізинг, як капіталозберігаюча форма інвестицій.

ТЕМА № 11. «Антикризове фінансове управління підприємством».

Зміст і завдання антикризового фінансового управління підприємством. Методи прогнозування банкрутства підприємства. Система попереднього реагування на загрозу банкрутства і комплекс упереджувальних заходів.

Фінансова санація підприємства як елемент антикризового управління. Методи фінансування санації підприємства. Управління внутрішніми джерелами фінансування та залучення зовнішніх фінансових джерел.

Реструктуризація та ліквідація в системі антикризового фінансового управління підприємством.

ТЕМА № 12. «Фінансове прогнозування та планування».

Фінансове прогнозування і планування в системі фінансового менеджменту.

Методи фінансового прогнозування та планування.

Бюджетування та його сутність. Види бюджетів. Складання бюджетів. Оперативне фінансове планування як основа внутрішньо фірмового фінансового контролю.

Суть і взаємозв'язок фінансового прогнозування і планування. Цілі і завдання фінансового прогнозування. Прогнозування фінансових результатів. Розрахунок і аналіз ресурсів, необхідних для реалізації цілей фінансового прогнозування.

Методи фінансового прогнозування. Управління вхідними грошовими потоками. Управління вихідними грошовими потоками. Оперативне регулювання поточних надходжень і витрат грошових коштів.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.	6	2	2	-	-	2	
ТЕМА № 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.	8	2	-	-	-	6	
ТЕМА № 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках. Залучені ресурси підприємства.	8	2	-	-	-	6	
ТЕМА № 4. Управління грошовими потоками на підприємстві.	6	2	2	-	-	2	
ТЕМА № 5. Управління прибутком на підприємстві.	8	2	-	-	-	6	
ТЕМА № 6. Управління активами.	8	2	-	-	-	6	
ТЕМА № 7. Вартість та оптимізація структури капіталу.	6	2	2	-	-	2	
ТЕМА № 8. Дивідендна політика. Управління цінними паперами.	8	-	2	-	-	6	
ТЕМА № 9. Управління фінансовими ризиками.	8	-	2	-	-	6	
ТЕМА № 10. Управління інвестиціями.	8	-	2	-	-	6	
ТЕМА № 11. Антикризове фінансове управління підприємством.	8	-	2	-	-	6	
ТЕМА № 12. Внутрішньо-фірмове фінансове прогнозування та планування.	8	-	2	-	-	6	
							Екзамен
Всього за семестр № 1:	90	14	16			60	

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.	6	2	-	-	-	4	
ТЕМА № 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.	6	2	-	-	-	4	
ТЕМА № 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках. Залучені ресурси підприємства.	6	2	-	-	-	4	
ТЕМА № 4. Управління грошовими потоками на підприємстві.	6	-	2	-	-	4	
ТЕМА № 5. Управління прибутком на підприємстві.	6	-	2	-	-	4	
ТЕМА № 6. Управління активами.	6	-	2	-	-	4	
ТЕМА № 7. Вартість та оптимізація структури капіталу.	8	-	-	-	-	8	
ТЕМА № 8. Дивідендна політика. Управління цінними паперами.	8	-	-	-	-	8	
ТЕМА № 9. Управління фінансовими ризиками.	8	-	-	-	-	8	
ТЕМА № 10. Управління інвестиціями.	10	-	-	-	-	10	
ТЕМА № 11. Антикризове фінансове управління підприємством.	10	-	-	-	-	10	
ТЕМА № 12. Внутрішньо-фірмове фінансове прогнозування та планування.	6	-	-	-	-	10	
							Екзамен
Всього за семестр № 1:	90	6	6			78	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту		Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Вид. 2-ге. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 336 с. URL: https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/505/1/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%AE.%20%D0%AE.%20%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82.pdf
Тема № 2. Система забезпечення фінансового менеджменту		Фінансовий менеджмент : підручник / О. В. Кнейслер, О. Р. Квасовський, О. Ю. Ніпіаліді; за ред. д-ра еконо. наук, професора Кнейслер О. В. – Тернопіль : Вид-во «Економічна думка», 2018. – 478 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37232/1/%D0%9A%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BB%D0%B5%D1%80.pdf
Тема № 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках. Залучені ресурси підприємства		Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки ; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 440 с. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Finansovyy-menedzhment-1.pdf
Тема № 4. Управління грошовими потоками на підприємстві		Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової
	<p>Функції та механізм фінансового менеджменту.</p> <p>Прийоми та методи фінансового менеджменту та їх характеристика.</p> <p>Місце фінансового менеджменту в організаційній структурі суб'єкту господарювання.</p>	
	<p>Деталізований та експрес-аналіз фінансової звітності.</p> <p>Горизонтальний аналіз фінансової звітності.</p> <p>Вертикальний аналіз фінансової звітності.</p>	
	<p>Необхідність і сутність визначення часової вартості грошей. Основні причини зміни вартості грошей у часі.</p> <p>Проблеми застосування принципів компаундування та дисконтування в Україні. Значення встановлення зміни часової вартості грошей у світовому господарстві.</p> <p>Поняття і сутність компаундування. Просте компаундування. Компаундування анuitетів (ренти). Поняття звичайної та вексельної ренти.</p>	
	<p>Структура вхідних грошових потоків на підприємстві та їх характеристика.</p> <p>Фактори, що впливають на абсолютну суму грошового потоку.</p> <p>Управління грошовим потоком – виплати працівникам підприємства.</p>	

		<p>літератури, 2018.</p> <p>Цибульська, Елеонора Іванівна. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. для студентів, які навчаються за спец. 051 – Економіка / Е. І. Цибульська ; Нар. укр. акад. – Харків : Вид-во НУА, 2019. – 328 с. URL: http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/2085/1/%D0%A6%D0%B8%D0%B1%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%95.%20%D0%86.%20%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2012.06.2020.pdf</p>
	Тема № 5. Управління прибутком на підприємстві	Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Вид. 2-ге. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 336 с. URL: https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/505/1/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%20%D0%AE.%20%D0%AE.%20%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82.pdf
	<p>Управління собівартістю продукції та її вплив на формування прибутку від реалізації.</p> <p>Розробка цінової політики та її оптимізація.</p>	<p>Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Васьківська К. В., Сич О. А. – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. –</p>

		236 с.
	Тема № 6. Управління активами	Фінансовий менеджмент : підручник / О. В. Кнейслер, О. Р. Квасовський, О. Ю. Ніпіаліді; за ред. д-ра еконо. наук, професора Кнейслер О. В. – Тернопіль : Вид-во «Економічна думка», 2018. – 478 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37232/1/%D0%9A%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BB%D0%B5%D1%80.pdf
	<p>Формула розрахунку мінімально необхідної потреби в грошових активах для здійснення поточної господарської діяльності.</p> <p>Показники оцінки оборотності дебіторської заборгованості.</p> <p>Основні ознаки незадовільної системи контролю ресурсів у теорії і практиці управління запасами.</p>	
	Тема № 7. Вартість та оптимізація структури капіталу	Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки ; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 440 с. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Finansovy-y-menedzhment-1.pdf
	<p>Сутність власного капіталу, його складові та їх характеристика.</p> <p>Визначення ціни капіталу.</p> <p>Оптимізація структури капіталу.</p>	Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
	Тема № 8. Дивідендна політика. Управління цінними паперами	Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5087/1/FinansMenedz_28-12-22%D0%B1%D0%B5%D0%B7ISBN%20%281%29.pdf
	<p>Теорія незалежності дивідендів (Міллер і Модельянні).</p> <p>Теорія переваги дивідендів (Гордон і Лінтнер).</p> <p>Теорія максимізації дивідендів або теорія податкових переваг.</p>	Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Васьківська К. В., Сич О. А. – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. – 236 с.
	Тема № 9. Управління фінансовими ризиками	Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Вид. 2-ге. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 336 с. URL:
	<p>Організація ризик-менеджменту на підприємстві.</p> <p>Премія за ризик і порядок її визначення.</p> <p>Хеджування як інструмент нейтралізації ризиків.</p>	

			https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/505/1/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%20%D0%AE.%20%D0%AE.%20%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82.pdf
		Тема № 10. Управління інвестиціями	Фінансовий менеджмент : підручник / О. В. Кнейслер, О. Р. Квасовський, О. Ю. Ніпіаліди; за ред. д-ра еконо. наук, професора Кнейслер О. В. – Тернопіль : Вид-во «Економічна думка», 2018. – 478 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37232/1/%D0%9A%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BB%D0%B5%D1%80.pdf
		Форми реальних інвестицій та їх характеристика. Класифікація інвестиційних проєктів підприємства. Методи оцінки ефективності реальних інвестиційних проєктів.	
		Тема № 11. Антикризове фінансове управління підприємством	Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки ; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 440 с. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Finansovy-menedzhment-1.pdf
		Методи прогнозування банкрутства підприємства. Фінансова санація підприємства як елемент антикризового управління. Об'єктивне і фіктивне банкрутство.	Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Національний банк України, Українська академія банківської справи Національного банку України; заг. ред.: І.О. Школьник, В.М. Кремень. - Київ: Центр учбової літератури, 2018.
		Тема № 12. Внутрішньо-фірмове фінансове прогнозування та планування	Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5087/1/
		Система прогнозування фінансової діяльності. Перспективне фінансове планування і фінансова стратегія. Система поточного планування фінансової діяльності.	

				FinansMenedz_28-12-22%20%D0%B1%D0%B5%D0%B7ISBN%20%281%29.pdf Фінансовий менеджмент : підручник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук та ін. – Житомир : ЖНАЕУ, 2018. – 320 с.
--	--	--	--	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

5. Індивідуальні завдання

1. Передумови виникнення фінансового менеджменту як науки.
2. Об'єкт та суб'єкт фінансового менеджменту як науки.
3. Основна мета і завдання фінансового менеджменту.
4. Механізм упровадження основних елементів фінансового менеджменту.
5. Основні функції фінансового менеджменту.
6. Правовий аспект фінансового менеджменту в Україні.
7. Методологія фінансового менеджменту.
8. Особливості організації фінансового менеджменту.
9. Стратегія фінансового менеджменту в сучасних умовах господарювання юридичних осіб.
10. Фінансова стратегія підприємства: поняття та механізм розробки.
11. Основні аспекти формування фінансової політики підприємства.
12. Оцінка ефективності розробленої фінансової політики підприємства.
13. Особливості оперативно-тактичного фінансового менеджменту.
14. Тактика фінансового управління підприємством у ринкових умовах господарювання.
15. Особливості взаємодії фінансових менеджерів і підприємців.
16. Необхідні риси та передумови успішної кар'єри фінансового менеджера.
17. Механізм реалізації основних напрямів тактики фінансового менеджменту.
18. Фінансовий менеджмент як керуюча й керована системи.
19. Фінансовий менеджмент з погляду фінансових рішень на підприємстві.
20. Вплив галузевих особливостей діяльності підприємств на конкретизацію окремих напрямів фінансового менеджменту.

6. Методи навчання

Оволодіння знаннями даного предмета забезпечується поєднанням таких різних форм і методів навчання, як лекції та семінарські заняття й самостійна робота. Ґрунтовнішому вивченню окремих тем сприяють написання рефератів, участь у роботі наукових гуртків, науково-практичних конференцій, семінарів, олімпіад.

Метою лекційного курсу є аналіз та формування у студентів практичних навичок, таких як: управління фінансами підприємств, стратегії і тактики фінансового забезпечення суб'єктів господарювання, формування вміння

управляти операційною та інвестиційною діяльністю, винайдення вірних фінансових рішень.

Аудиторні заняття проводяться у формі лекційних і семінарських занять, на яких студенти повинні засвоїти, що за своєю сутністю дана навчальна дисципліна – спрямована на формування фахових компетенцій у сфері управління організацією шляхом освоєння базових принципів, основних категорій, сучасних концепцій, теоретичних положень і практичних методів формування комплексного механізму управління результативністю її діяльності.

Лекційні заняття передбачають викладення нового теоретичного матеріалу викладачем, за своїм змістом лекції охоплюють основний теоретичний матеріал найважливіших тем навчальної дисципліни. Лекції є основним джерелом знань, які проводяться в класичній академічній формі. Метою лекційного курсу є формування практичних навиків реалізації функцій менеджменту, обґрунтування управлінських рішень в умовах мінливого зовнішнього середовища.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організує обговорення попередньо визначених питань, до яких студенти повинні самостійно готувати тези виступів; вміти формулювати визначення основних понять фінансового менеджменту; розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом студентом у час, вільний від аудиторних навчальних занять, яка складається з опрацювання конспекту лекцій, підготовки до семінарських занять, самостійного освоєння навчального матеріалу по окремим темам, щодо яких не передбачені аудиторні заняття, ознайомлення з нормативними актами та рекомендованою літературою, а також самостійне виконання індивідуальних завдань, передбачених цією програмою.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручники, навчальні та навчально-методичні посібники та матеріали, конспект лекцій викладача, методичними рекомендаціями тощо. Для самостійної роботи студентів також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна та періодична література.

Самостійна робота передбачає виконання доповідей, рефератів.

Критерії оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни: студенти повинні отримати 2 і більше позитивних оцінки з дисципліни протягом вивчення навчальної дисципліни.

7. Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Сутність фінансового менеджменту.
2. Функції фінансового менеджменту.
3. Організація фінансового менеджменту на підприємстві.
4. Організаційне та інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.
5. Грошові потоки, як об'єкт фінансового менеджменту.
6. Грошовий потік від операційної діяльності.
7. Грошовий потік від фінансової діяльності.
8. Чистий грошовий потік.
9. Моделювання управління грошовими потоками.
10. Управління операційним грошовим потоком.
11. Управління інвестиційними та фінансовими грошовими потоками.
12. Прибуток, як об'єкт фінансового менеджменту.
13. Управління формуванням доходів.
14. Управління витратами підприємства.
15. Управління використанням прибутку.
16. Основні завдання управління прибутком підприємства.
17. Управління активами підприємства.
18. Управління оборотними активами.
19. Дебіторська заборгованість та основні форми рефінансування дебіторської заборгованості.
20. Стратегії фінансування оборотних активів.
21. Управління необоротними активами.
22. Капітал, як об'єкт фінансового менеджменту.
23. Управління власним капіталом.
24. Управління залученим капіталом.
25. Вартість та структура капіталу.
26. Зміна вартості капіталу в часі. Компаундування та дисконтування.
27. Інвестиційні проекти, їх види та сутність інвестиційного менеджменту.
28. Фінансова звітність підприємства, як основа прийняття управлінських рішень.
29. Фінансовий контроль на підприємстві.
30. Показники аналізу фінансового стану підприємства.
31. Аналіз фінансових звітів у системі управління фінансами підприємства.
32. Визначення потреби в оборотних активах підприємства.
33. Вплив амортизаційної та дивідендної політики підприємства на формування прибутку.
34. Вплив грошових потоків на фінансовий стан та кінцеві результати діяльності підприємства.
35. Вплив змінних та постійних витрат на рівень беззбитковості.
36. Економічна сутність та класифікація інвестицій.
37. Вплив структури капіталу на фінансування його потреб.
38. Вхідні грошові потоки, їх структура та характеристики.
39. Ефект фінансового левериджу.
40. Капітал і його сутність.

41. Зміст і завдання управління грошовими потоками.
42. Інвестиційні проекти та методи їх оцінки.
43. Управління необоротними активами підприємства.
44. Компаундування: поняття та сутність.
45. Методика визначення ціни капіталу.
46. Моделі прогнозування банкрутства підприємства.
47. Операційний леверидж та система пов'язаних з ним показників.
48. Оптимізація структури капіталу.
49. Організаційно-фінансове забезпечення реструктуризації підприємства.
50. Основні причини зміни вартості грошей у часі.
51. Оцінка майбутньої і теперішньої вартості грошей з урахуванням фактора інфляції.
52. Управління та оцінка ліквідності підприємства.
53. Оцінка та управління платоспроможністю підприємства.
54. Управління та оцінка прибутковості підприємства.
55. Політика управління фінансовими інвестиціями та методи оцінки їх ефективності.
56. Поняття і сутність дисконтування.
57. Політика управління фінансовими ризиками.
58. Поточне і перспективне фінансове планування і фінансова стратегія.
59. Поняття теперішньої та майбутньої вартості грошей.
60. Премія за ризик та порядок її визначення.
61. Реальні інвестиції та їх характеристика.
62. Реструктуризація в системі антикризового фінансового управління.
63. Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві.
64. Системи попередження кризи та методи її профілактики.
65. Стратегія формування оборотних активів.
66. Суб'єкти та об'єкти фінансового менеджменту.
67. Управління виробничими запасами підприємства.
68. Управління прибутком від операційної діяльності.
69. Управління грошовими активами.
70. Сутність та основні завдання антикризового фінансового управління.
71. Управління дебіторською заборгованістю.
72. Управління формуванням та використанням чистого прибутку підприємства.
73. Управління розподілом прибутку підприємства.
74. Фінансовий контролінг у системі антикризового управління.
75. Управління фінансовою санацією підприємства.
76. Фінансові ризики, їх сутність та класифікація.
77. Формування портфеля фінансових інвестицій.
78. Фінансовий леверидж. Сутність та визначення його величини.
79. Управління фінансовою стійкістю підприємства.
80. Характеристика моделей фінансування оборотних активів.
81. Характеристика грошових потоків за основними класифікаційними ознаками з метою ефективного управління ними.

82. Методи оптимізації грошового потоку в короткостроковому періоді часу.

83. Методи оптимізації грошового потоку в довгостроковому періоді часу.

84. Методи оптимізації дефіцитного грошового потоку підприємства.

85. Методи оптимізації надлишкового грошового потоку підприємства.

86. Сутність, мета та завдання фінансового планування і прогнозування на підприємстві.

87. Перспективне, поточне та оперативне фінансове планування: їх сутність та взаємозв'язок.

88. Сутність та етапи розроблення політики антикризового фінансового управління підприємством при загрозі банкрутства.

89. Механізми фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства.

90. Сутність зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства. Сутність та форми санації підприємства.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проєкти; командні проєкти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на

наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за семестр} \end{array} \right) / 2 * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до

складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\frac{\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни}}{2} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр}}{1} + \frac{\text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{1}$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	« Відмінно » – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	« Дуже добре » – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79			
70-74	Задовільно («зараховано»)	C	« Добре » – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
65-69			
60-64			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	D	« Задовільно » – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
21-40			
1-20			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	E	« Достатньо » – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
21-40			
1-20			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	« Умовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
21-40			
1-20			

4. Цибульська, Елеонора Іванівна. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. для студентів, які навчаються за спец. 051 – Економіка / Е. І. Цибульська ; Нар. укр. акад. – Харків : Вид-во НУА, 2019. – 328 с. URL: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/2085/1/%D0%A6%D0%B8%D0%B1%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%95.%20%D0%86.%20%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%>

[D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2012.06.2020.pdf](#)

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Інституційний Репозитарій Харківського національного університету внутрішніх справ [Електронний ресурс] – URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>
2. Офіційний сайт Президента України. [Електронний ресурс] – URL: <https://www.president.gov.ua/ru>
3. Верховна Рада України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: www.rada.gov.ua
4. Офіційний сайт Національного Інституту стратегічних досліджень. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <https://niss.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk?s=232